

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 22/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen om stats- budgeten för 2013

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 regeringens proposition om statsbudgeten för 2013 (RP 95/2012 rd) till finansutskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har jord- och skogsbruksutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Kirsti Vallinheimo, finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, ekonomidirektör Hannele Laihonen, vattenförvaltningsråd Jaakko Sierla, avdelningschef Juha Ojala, konsultativ tjänsteman Sami Niemi och konsultativ tjänsteman Heikki Piiparinen, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomichef, skogsbruk Mika Aho, Forststyrelsen
- forskningschef Taneli Kolström, Skogsforskningsinstitutet
- enhetschef Jouko Lehtoviita, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio
- professor Heikki Lehtonen, Lantbruksekonomiska forskningsanstalten

- skogsdirektör Anna Rakemaa, Finlands skogscentral
- verkställande direktör Jouko Setälä, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto
- direktör Seppo Aaltonen och skogsexpert Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- ombudsman Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- chef, skogsfrågor Jouni Väkevä, Skogsindustri rf
- ombudsman Jyrki Jalkanen, Handelsträdgårdsförbundet
- ombudsman Hannu Salo, Frukt- och Bärödlarnas förbund
- ombudsman Timo Leirimaa, Metsänhoitoyhdistys Uusimaa ry
- verkställande direktör Seppo Hassinen, Suomen 4H-liitto ry
- FD, docent, direktör Tuula Heinonen, FI-CAM.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (VFFI)
- Koneyrittäjien liitto ry
- METO – Skogsbranschens Experter rf
- Skogsägarförbundet Norra Finland rf
- Renbeteslagsföreningen
- Finlands Livsmedelsarbetarförbund FLF rf
- Finlands Vattenverksförening rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

*Motivering**Jordbruk*

Utskottet ser det som viktigt att satsa på konkurrenskraft och strukturutveckling inom jord- och skogsbruket och på landsbygden över lag. En bioekonomi som bygger på förnybara naturresurser kommer i framtiden att få ytterst stor betydelse för hur landets ekonomi utvecklas. Processerna kring näringsstillstånd (bl.a. miljöstillstånd) bör underlättas och snabbas upp.

Jordbrukspolitiken bör stödja en lönsam verksamhet på aktiva gårdar, jordbrukarnas inkomstutveckling och livsmedelsproduktion med inhemska råvaror. Det är viktigt att familjejordbruket utvecklas mot bättre produktivitet och konkurrenskraft.

Den största förändringen i fråga om jordbruk som budgetpropositionen innehåller jämfört med årets budget är att det nationella stödet sjunker med 33 miljoner euro. Men av detta beror ca 11 miljoner på att 141-stödet i södra Finland minskar enligt Finlands tidigare åtagande. Dessutom sjunker det nordliga stödet med 22 miljoner euro till följd av inbesparingar som gjorts i jordbruksstöden. Det framgår inte av budgetpropositionen hur nedskärningen av det nordliga stödet berör de olika formerna av nordligt stöd. Rent konkret är det nog svårt att göra nedskärningar utan att röra stöden för animalieproduktionen. Utskottet understryker att de nationella stöden är viktiga för att produktionen och investeringarna ska vara lönsamma, framför allt inom animalieproduktionen. Därför bör nedskärningarna i så liten utsträckning som möjligt drabba stöden för animalieproduktion.

Även om den föreslagna minskningen i de nationella stöden inte är procentuellt sett stor (samtantaget betalas det mer än 550 miljoner euro ut i nationella stöd per år) är nedskärningarna ändå problematiska för gårdar med djurproduktion, vars lönsamhet inom många produktionsområden har försämrats väsentligt de senaste 2–3 åren. För de här viktiga gårdarna som producerar mervärde i hela livsmedelskedjan skulle det

vara bättre om nedskärningarna fokuserades mer på stöd som betalas för åkerareal och inte för olika grödor eller produktionsinriktningar. Stöden för åkerareal (t.ex. det nationella tillägget till kompensationsbidraget) påverkar produktionen i lägre grad än stöden för animalieproduktion och går till en större grupp jordbrukare än stöden för animalieproduktion. Men de står för en liten andel av de nationella stöden och det är inte lätt att minska stöden för åkerareal inom EU-systemen på grund av tidigare åtaganden.

Utskottet noterar att jordbruket i mycket snabb takt gick från högre lönsamhet och jordbruksinkomster 2006–2007 till låga inkomster och låg lönsamhet 2008–2011. Trenden kommer inte att vända under de närmaste åren, om inte priserna på jordbruksprodukter efter 2012 tar en klar sväng mot det bättre och stiger med kraft. I en utredning som utskottet fått anses detta inte vara sannolikt, eftersom priserna på energi och anknyttande produktionsinsatser kommer att stiga om den globala ekonomin återhämtar sig. Exempelvis när priset på spannmål steg sommaren 2010 ledde det till att gödselpriserna också steg. Vi har sett en liknande utveckling 2012. I sina marknadsöversikter över jordbruksprodukter har OECD och FAO redan i några års tid väntat att realpriserna på jordbruksprodukter kommer att ha stigit 2015 jämfört med 2000–2005, men än har någon höjning inte visat sig.

Den stora frågan för expanderande gårdar är fortfarande att en större andel främmande kapital i första fasen försvagar lönsamheten och förbättrar den först på sikt. Utskottet poängterar att såväl inkomst- som strukturstöd är viktiga för att jordbruket ska utvecklas, och särskilt viktigt är det att regeringen ger akt på hur lönsamheten utvecklas på unga jordbrukares gårdar och gårdar som bedriver ett aktivt jordbruk inom alla produktionsområden och att den i förekommande fall skrider till åtgärder för att säkra verksamhetsvillkoren. Det är angeläget att trygga en lönsam mjölkproduktion och förbättra köttproduktionens lönsamhet.

Utskottet ser det som nödvändigt att primärproduktionens villkor i livmedelskedjan genast förbättras genom åtgärder för att få ut produkterna i distribution och handel. Beredningens och handelns dominerande roll måste samtidigt utvärderas på nytt. Målet bör vara en bättre balans på marknaden med avseende på primärproduktionen och konsumenternas valfrihet. Det behövs också effektivare insatser till för att främja exporten av jordbruksprodukter.

Finland bör ha en jordbrukspolitisk strategi som går ut på att öka andelen ekologiskt producerad och närproducerad mat. Det behövs mer tväradministrativt samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet och arbets- och näringsministeriet om att främja beredning och marknadsföring. För att främja användningen av ekologiskt producerade och närproducerade livsmedel är det viktigt att ta fram nya konkreta åtgärder för att öka åtgången, förkorta transporter och utveckla fortsatt livsmedelsberedning i närområdet. Ekologiskt producerad och närproducerad mat bör prioriteras högre i offentliga upphandlingar. Det bör vara ett strategiskt mål för jordbrukspolitiken att öka andelen ekologiskt producerad och närproducerad mat i betydande grad.

De häftiga fluktuationerna i spannmålspriset är snarare en nackdel än en fördel för det finländska jordbruket över lag, om inte realpriserna på jordbruksprodukter samtidigt stiger över hela linjen. Ett högt spannmålspris och stora fluktuationer leder till ökad osäkerhet och kostnader för gårdar med djurproduktion, framför allt inom svin- och fjäderfäsektorn. Också inom de här sektorerna finns det fortfarande investeringsbehov efter några lugnare år. Men de största investeringsbehoven finns inom mjölkproduktionen, där många gårdar måste fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med produktionen på grund av jordbrukarnas åldersstruktur men också med hänsyn till byggnadsbeståndets ålder. Härefter kommer nästan alla investeringar inom mjölkproduktionen att göras i stora kostall med fler än 50 mjölkkor. Andelen mjölkcor i sådana kostall väntas ha stigit till ca 60 procent 2020. Den osäkra prisutvecklingen understryker bety-

delsen av investeringsstöd inte minst vid stora investeringsbeslut inom svin- och nötkreatursproduktionen. Därför spelar strukturstöden (Makera) en viktig roll för en balanserad investerings- och strukturutveckling. Om investeringsutvecklingen är svag under en så kort period som 1—2 år på grund av brist på stödfinansiering, minskar t.ex. mjölkproduktionen sannolikt med flera procent. Där går nämligen den strukturella utvecklingen snabbt.

Den strukturella utvecklingen inom jordbruket höjer framför allt arbetsproduktiviteten, men lönsamheten och jordbruksinkomsten förbättras som sagt först på sikt för en gård som gjort investeringar. I budgetpropositionen för 2013 finns inget reservationsanslag för Makera. Det är angeläget att fortsättningen på strukturstöden avgörs innan bristen på anslag sätter stopp för användningen. Exempelvis för mjölkproduktionen är det viktigt med fortsatta investeringar i utbyggnad av gårdarna. Det beror på att avträdarna är många (hit hör också medelstora gårdar med 30—40 kor). Antalet gårdar kommer att halveras på 10 år med en hastighet på 6,7 procent per år. Dessutom blir de enskilda investeringsprojekten allt större.

I fråga om den strukturella utvecklingen framhåller utskottet att gårdar i storleksklassen familj jordbruk också framöver bör få sin försörjning från gården. Dessutom måste man särskilt ta hänsyn till faktorer som säkerställer att jordbrukarna orkar med sitt arbete.

Det är svårt att upprätthålla inkomstnivån inom jordbruket i ett läge där produktiviteten och strukturen behöver utvecklas samtidigt som priserna på produktionsinsatser förblir höga och jordbruket underkastas höga miljökrav när det gäller att minska utsläppen i vattnen och utsläppen av växthusgaser och att ta hand om biodiversiteten. För att garantera en positiv strukturutveckling på lång sikt och se till att inkomstnivån inte sjunker krävs det stabila och långsiktiga jordbruksstöd utöver höjda producentpriser. Både inkomststöden och strukturstöden är viktiga för att jordbruket ska utvecklas. Måluppfyllelsen för inkomst och lönsamhet på gårdarna får

inte bromsas upp av att jordbruksstödet blir till kapital i priset på åkermark.

Ägoreglering på gårdar är ett betydelsefullt sätt att effektivisera arbetet och sänka produktionskostnaderna. Därför behövs det adekvata anslag för ägoreglering.

I de myndighetsföreskrifter som utfärdas om jordbruk måste också konsekvenserna för investeringskostnaderna och den generella kostnadsnivån inom jordbruket beaktas. Vi måste gallra i byråkratin också av kostnadsskäl.

Skogsbruk

Anslagen för finansiering av hållbart skogsbruk (Kemera) beräknas vara 15 miljoner euro för små (på grund av utbetalningar av stöd som överförs från 2012 till 2013 eftersom anslaget tagit slut). Underskottet krymper något från året innan (17 miljoner euro i utbetalningar som överförs från 2011 till 2012). Det föreslagna anslaget för Kemera 2013 är 61,48 miljoner euro. Anslaget krymper med 5 miljoner euro jämfört med 2012. De utbetalningar som överförs kommer att ta ungefär 15 miljoner euro av anslaget, så det finns ca 47 miljoner att använda för nya projekt. Anslaget är knappt tilltaget i förhållande till behoven och möjliggör inte några ökade arbetsvolymen.

Utskottet påpekar att 18 miljoner euro föreslås för energistöd för klenträäd, alltså 1 miljon mer än för 2012. Medlen för energistödet kan användas för stöd för uttag av energived enligt lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk till dess att stödsystemet för klenträäd träder i kraft. Ett förslag till ändring i systemet har lämnats till kommissionen. Utbetalningen av stödet ska flyttas närmare det ställe där energiproduktionen sker, så som kommissionen kräver. I och med ändringen föreslås den nya stödnivån bli fem euro per kubikmeter fast mått, alltså två euro per kubikmeter flis enligt löst mått. Följaktligen måste både lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk och lagen om energistöd för klenträäd ändras. Målet är att öka energianvändningen av skogsflis till 13–14 miljoner kubikmeter fast mått från nuvarande ca 7,5 miljoner kubikmeter

fast mått. Anslaget för nästa år möjliggör en fortsatt ökning.

Stödsystemet för klenträäd avses träda i kraft 2013 samtidigt som den nya lagen om finansiering av ett hållbart skogsbruk (544/2007). På grund av behandlingen i kommissionen går det ännu inte att förutse någon närmare tidpunkt för ikraftträdandet. Utskottet ser det som viktigt att lagstiftningen om stödsystemen träder i kraft snarast möjligt.

Anslagen för ett hållbart skogsbruk har redan i de senaste årens statsbudgetar varit otillräckliga och är det också i år och därför vill utskottet peka på hur svårt läget är på grund av de minskade anslagen. När de finansiella resurserna drar ut på tiden drabbas skogsägare, maskinföretagare och andra aktörer hårt. Underskottet blir 8,5 miljoner euro jämfört med vad som föreslås i det nationella skogsprogrammet 2015. Svårast är läget i norra Finland, där de arbeten som räknas till Kemera står för en särskilt stor del av skogsvården och skogsförbättringen. Bristen på fullmakter att bevilja stöd kommer att leda till stora problem för de enskilda gårdarna nästa år. De föreslagna låga anslagen kräver att man ser över stödsystemen.

Utskottet lyfter fram skogsvårdsmålen i skogslagstiftningen. Virkesproduktion är en exceptionellt långsiktig verksamhet där nyttan av investeringar i skogsvård och markberedning realiseras först årtionden senare. För att stödet till vård av ungskog ska ha effekt måste det huvudsakligen riktas till vård av plantbestånden. Utifrån resultaten av skogsinventeringar finns det stora behov att öka alla typer av arbeten inom skogsvård och markberedning. Förtroendet för tillgången på konkurrenskraftigt inhemskt virke är en avgörande faktor när man ser till verksamhetsvillkoren och expanderingsmöjligheterna för skogsindustrin och annan virkesanvändning i vårt land i framtiden. Med hänsyn till den stora potentialen för bioekonomi i framtiden är det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv motiverat att främja ett hållbart skogsbruk och säkra den framtida virkesproduktionen. Utskottet påpekar att regeringen enligt sitt program kommer att

överlämna en skogspolitisk redogörelse. Riksdagen bör få denna i god tid före valperiodens slut.

Ett hållbart skogsbruk bidrar också till att tygla klimatförändringen och till att förbättra möjligheterna att använda förnybar inhemsk energi. Anslagen i budgetpropositionen är ett stort problem, inte bara när det gäller att trygga virkesproduktionen utan också med tanke på ökad användning av klenvirke för energi. Målet är som sagt att öka energianvändningen av skogsflis till 13—14 miljoner kubikmeter fast mått från nuvarande ca 7,5 miljoner kubikmeter fast mått. Utskottet noterar här att det finns planer på att öka användningen av energivirke från 8—10 miljoner kubikmeter fast mått som var det tidigare målet i det Nationella skogsprogrammet 2015 till 15 miljoner kubikmeter. De samlade åtagandena för förnybar energi från 2010 som bygger på EU-lagstiftning kräver att Finland höjer andelen förnybar energi till 38 procent senast 2020. Skogsflis ska uppfylla mer än hälften av åtagandet.

Handlingsprogrammet för mångfald i skogarna i södra Finland (Metso) är en helhet som hittills har genomförts på ett balanserat sätt med både jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets anslag. Programmet har medverkat till att attityderna till skyddet av skogar har blivit betydligt positivare. Jord- och skogsbruksministeriet finansierar åtgärder i ekonomiskogar och miljöministeriet åtgärder inom skyddsområden. Inemot 90 procent av skogarna i Finland är ekonomiskogar och därmed spelar de en central roll i att värna mångfalden. Hittills har jord- och skogsbruksministeriet finansierat omkring 40 procent och miljöministeriet ca 60 procent av programmet. Utskottet framhåller att det nu blir ännu svårare att genomföra programmet på ett balanserat sätt eftersom jord- och skogsbruksministeriets anslag ytterligare minskar. Det betyder att jord- och skogsbruksministeriets disponibla anslag nästan i sin helhet går till att förnya gamla avtal om miljöstöd och att några nya avtal om Metso-objekt knappast kan slutas. För att de övergripande målen ska nås är det ytterst viktigt att det också inom jord- och skogsbruksministe-

riets förvaltningsområde ses till att programmet Metso kan genomföras.

Det är viktigt att resultatmålen för Forststyrelsens affärsverksamhet inte riskerar en rationell vård och användning av de tillgångar som Forststyrelsen besitter.

Skogsforskningen spelar en mycket viktig roll när det gäller att omsätta bioekonomin i praktiken och bemöta de globala utmaningarna i framtiden. Det krävs därför systematiska satsningar på forskning, tillämpning, innovationer och rådgivning.

Finansiering av forskning och landsbygdsrådgivning

I Finland kommer konkurrenskraften inom jordbruket och livsmedelsekonomin och den framväxande bioekonomin allt mer att bygga på stark kompetens hos alla aktörer i livsmedelskedjan och utveckling och snabb lansering av innovationer, alltså nya produkter som involverar bioenergi, ny produktionsteknik och nya miljövänliga produktionsmetoder.

Det är viktigt att de ekonomiska regionerna med landsortskaraktär tillhandahåller sådan heltäckande rådgivning som landsbygdsföretagen behöver och erbjuder en stabil kunskapsbas för landsbygdsutveckling. Tillgången till rådgivningstjänster bör säkras och utvecklas långsiktigt, både genom nationella och EU-medfinansierade insatser.

Jordbruks- och livsmedelsforskningen tar fram och förmedlar i samarbete med rådgivningen forskningsbaserad kunskap i syfte att utveckla jordbruk, trädgårdsodling, livsmedelsekonomi och anknytande företagsamhet på landsbygden. Den biologiska, ekonomiska och teknologiska forskningen i jordbruk, trädgårdsodling och livsmedelsekonomi sker centraliserat på Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi.

Det är viktigt, menar utskottet, att det anvisas adekvata anslag för utveckling av gårdsbruk och andra landsbygdsnäringar under moment 30.10.50 och för omkostnaderna vid Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi under moment 30.20.01.

Vägar

Ett välfungerande vägnät är av central betydelse för all verksamhet på landsbygden, framhåller utskottet. Det är också en grundläggande förutsättning för virkesproduktionen och virkesförsörjningen. Brister i vägnätet, särskilt då det förekommer tjälskador, gör att säsongsfluktuationerna är kraftiga och därför orsakar extra kostnader. De enskilda vägarnas skick spelar en stor roll både för dem som bor vid dem och för landsbygdsnäringarna. Det måste satsas tillräckligt på att rusta upp vägarna. Dessutom har standarden på det sekundära vägnätet sjunkit och måste höjas. Skicket på vägnätet på lägre nivå ska ses över på ett sätt som tryggar verksamhetsförutsättningarna för landsbygdsnäringarna och skogsbruket, står det i regeringsprogrammet.

Fiskeri

Utskottet ser det som viktigt att öka konsumtionen av inhemsk fisk. Sälskador är ett stort problem för yrkesfisket framför allt i havsområden, så det är angeläget att reglera i synnerhet gräsälstammen och ersätta skadegörelse som orsakas av sälar. Det är också viktigt att främja det yrkesmässiga insjöfisket och underlätta marknadstillträdet för lokalt fångad fisk.

Det är möjligt att avlägsna fosfor från Östersjön och andra eutrofierade vatten med hjälp av effektivare yrkesmässigt mörtfiske. Med hjälp av reservationsanslaget för främjande av fiskerinäringen, marknadsföringen och strukturpolitiken finns det möjlighet att betala utgifter för främjat reduktionsfiske inom havsfisket. Utskottet välkomnar detta, för möjligheterna att fortsätta med reduktionsfiske av skrapfisk blir bättre samtidigt som primärproducenterna lättare kan omvandla skrapfisk till värdefisk. Det är viktigt att anslaget också får användas på de inre vattnen, anser utskottet.

Vattenhushållning

Ju frekventare extrema väder- och vattenförhållanden blir till följd av klimatförändringen, desto större växer sig behovet att vara förberedd inför översvämningssrisker och särskilda situa-

tioner inom vattenförsörjningen. Samtidigt ökar behovet att grundligt renovera vattenbyggnadskonstruktioner. Anslagen på kapitel 30.50 används också för att främja regionalt vattenförsörjningssamarbete, beredskapsplaner för särskilda situationer och vattenförsörjning på landsbygden. Där finns också anslag för bättre beredskap för stora översvämningar och bättre skydd för bosättningen. Utskottet ser det som mycket viktigt ersättningar snabbt betalas ut för skördeskador till följd av översvämningar.

Kapitelanslagen är konstanta 2013 jämfört med 2012, bortsett från anslagen för vattendragsåtgärder och vatten- och avloppsåtgärder på moment 30.50.31 (Stöd till vattenförsörjningen och skyddet mot översvämningar). De här anslagen är väsentliga för avloppsprogrammet, eftersom det statliga stödet för att genomföra programmet betalas med medel från det här momentet i fråga om jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel. I budgeten för 2011 var anslaget 20,158 miljoner euro och i budgeten för 2012 var det 14,008 miljoner euro. I budgetpropositionen för 2013 föreslås 10,079 miljoner euro på momentet. Med anslaget finansieras påbörjade projekt, vatten- och avloppsåtgärder på landsbygden och räntestöd för räntestödslån som beviljats tidigare. Trots stor efterfrågan kan stöd från momentet inte beviljas för andra nya vatten- och avloppsprojekt.

Det föreslagna anslaget för 2013 innehåller alltså inte resurser för att med statligt stöd starta nya projekt för att säkra vattenförsörjningen i särskilda situationer eller bygga matarledningar för vatten och avlopp som ska finnas till för regional vattenförsörjning och behandling av avloppsvatten. Den del av anslaget som disponeras för avlopp i glesbygden är också mindre än det varit tidigare år. Utskottet vill därför peka på den låga anslagsnivån och behovet att starta nya vatten- och avloppsprojekt med statlig finansiering.

Tillräckliga resurser för skydd mot översvämningar (t.ex. rensning av åar) leder till minskade utgifter för att ersätta översvämningsskador. Skador orsakade av översvämningar bör ersättas snabbt.

FICAM

FICAM, Tammerfors universitets centrum för alternativa metoder till djurförsök, tar bland annat fram alternativa metoder till djurförsök och genomför åtgärder enligt EU:s direktiv om försöksdjur. Utskottet ser det som angeläget att en fortsatt verksamhet säkras och att alternativa metoder till djurförsök används i mån av möjlighet.

Byaverksamhet

Byaverksamheten har visat sig behövas i arbetet för att utveckla landsbygden inom hundratals utvecklingsprojekt och omfattande frivilligarbete. Därför lyfter utskottet fram behovet av statsbidrag för ändamålet.

4H-verksamhet

Utskottet vill framhäva 4H-verksamhetens viktiga roll i fråga om att främja landsbygdens livskraft och attraktivitet genom att organisationen ordnar varierad fritidssysselsättning och serviceverksamhet, sysselsätter unga och ger dem möjlighet att pröva på företagsamhet i sin hemtrakt. Organisationen har utbildat unga inför arbetslivet och gett dem olika slags arbetsuppgifter både på landsbygden och i städerna. Den har de strukturer och den kompetens som behövs för att sysselsätta unga, ge dem kunskaper om arbetslivet och ta hand om unga, framför allt i glesbygden. Årligen sysselsätter 4H-föreningarna fler än 8 000 unga i sin arbetslivsträning.

Under moment 30.10.55 (Statsbidrag för 4H-verksamhet) föreslås ett minskat anslag jämfört med budgeten för i år. Utskottet anser emellertid att det behövs ett adekvat anslag för 4H-verksamhet.

Viltskador

Enligt 9 § 2 mom. i viltskadelagen (105/2009) kan viltskador (orsakade av bl.a. stora rovdjur) ersättas bara inom ramen för statsbudgeten. För att ersättningar ska kunna betalas ut utan avbrott ska ett så stort anslag reserveras för ändamålet att det täcker in skadorna, som hela tiden ökar. Rovdjursstammarna behöver regleras på ett sätt som fungerar bra och leder till resultat för att skadorna orsakade av stora rovdjur ska minska. Det är också viktigt att snabbt betala ut ersättningar till dem som drabbas av skador.

Renhushållning

Rennäringen spelar en viktig roll för näringslivet i glesbygderna i norr. Den ger möjligheter till försörjning, den är en viktig imageskapande sidobransch för turistnäringen och den har också en stor kulturbärande roll. Men de snabbt ökande rovdjursskarorna har på många håll markant försvagat lönsamheten. Därför behövs det adekvata anslag för att främja rennäringen. Här vill utskottet understryka betydelsen av fungerande och effektiv lagstiftning om stammarna av stora rovdjur.

I takt med att den industriella markanvändningen ökat har också behoven att samordna olika aktörers intressen ökat i hela renskötselområdet på mycket kort tid. Behovet av och efterfrågan på rådgivning i rennäringen har ökat betydligt. Därför är det viktigt med adekvata anslag för renbeteslagsföreningen.

Ställningstagande

Jord- och skogsbruksutskottet anför

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

JsUU 22/2012 rd — RP 95/2012 rd

Helsingfors den 19 oktober 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Heikki Autto /saml
Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Lasse Hautala /cent
Reijo Hongisto /saf
Anne Kalmari /cent

Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Mats Nylund /sv
Janne Sankelo /saml
Arto Satonen /saml
Katja Taimela /sd
ers. Raimo Piirainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius
utskottsråd Jaakko Autio.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Regeringen har ordat om hur den ska säkra fortsatt livskraft på landsbygden och möjligheter till bra försörjning och boende för invånarna. Men de konkreta åtgärderna har varit mycket anspråkslösa. Ett bra exempel är hur villkoren för avträdelsestöd i jordbruket skärptes, så att generationsväxlingar på gårdarna betydligt försvårades. I budgetpropositionen föreslår regeringen att försäljning av åkermark inte längre ska vara en form av avträdelse från och med nästa år. Vi sannfinländare godkänner inte det här förslaget. Vi vill försvara den finländska landsbygden och bibehålla försäljning av åker som ett alternativ också i det nya avträdelsestödssystemet. Dessutom är den föreslagna gränsen för rätten till investeringsstöd för hög. Den måste sänkas från nuvarande 15 000 euro till 7 500 euro. Då får också småbrukarna bättre möjligheter att utöva sin näring framöver. Om systemet med avträdelsestöd genomförs enligt förslaget kommer allt fler gårdar att läggas ner och arbetslösheten att öka på landsbygden. Det leder till att vår landsbygd avfolkas — jordbrukarna tvingas praktiskt taget flytta bort från sina hemtrakter till följd av att regeringen bedriver fel politik. Den här åtgärden fråntar definitivt landsbygdsbefolkningen dess chanser att livnära sig. Till skillnad från regeringen vill vi sannfinländare ha stabilitet och långsiktighet i stöden.

Vi anser att regeringen inte i tillräcklig mättar hänsyn till skogsbruket och skogssektorn med tillhörande potential. Skogssektorn är en bransch med stor framgångspotential, om den tillskrivs rätt värde och ges möjlighet till framgång. Exempelvis bör en ökad användning av inhemsk torv och inhemskt virke ges mer uppmärksamhet. Träbyggandet (inklusive mekanisk träförädling) har omåttlig potential i vårt land — och för vårt land, om det används rätt. Som förnybar råvara är trä också ett miljövänligt alternativ. För att allt det här ska bli verklighet måste livskraften i ekonomiskgarna säkras genom

större krafttag än vad regeringen föreslår i budgetpropositionen. Vi anser att det bästa sättet är att stödja plantskogsvård och gallring i unga skogsbestånd. Naturligtvis är gödsling ett viktigt led i de här insatserna. Särskilt viktigt är det att gödsla skogar i torvmarker — och i karga marker — så att tillväxten inte saktar ner. En effektiv skogsskötsel ger upphov till ekonomisk hållbarhet och trygghet, som i sin tur hjälper skogsindustrin att utvecklas och borgar för att den stannar kvar i vårt land.

Vi anser att regeringen lämnar översvämningssdrabbade åt deras öde. Vi vill ha klart större anslag för ersättningar för både översvämningsskador och rovdjursskador. I det sammanhanget måste politiken i fråga om stora rovdjur klargöras, så att djur som vistas i tätorter för att lätt hitta föda inte längre måste avlivas i enlighet med polislagen. Härefter måste ministeriet bevilja tillräckligt många licenser för jakt på stora rovdjur, så att det normala förhållandet mellan människa och rovdjur återställs naturligt. Dessutom måste det reserveras pengar för att rensa åarnas nedre lopp i problemområden. Samtidigt måste kraftverksbolagen övervakas så att de inte skadar miljön genom att tappa av för mycket vatten.

Avvikande mening

Vi anser följaktligen

att finansutskottet i sitt beslut bör beakta synpunkterna i den avvikande meningen, dvs. att de anslag som anvisas jord- och skogsbrukets huvudtitel i budgetpropositionen för 2013 inte gör det möjligt att trygga verksamhetsvillkoren, stabiliteten eller en långsiktig utveckling i sektorn. Utifrån de här synpunkterna kräver vi att anslagen ökas så här: 29 miljoner euro på moment 30.20.45 för avträdelsestöd, 8,5 miljo-

ner euro på moment 30.60.44 för stöd till en hållbar virkesproduktion (Kembra) och 5 miljoner euro på moment 30.50.31 för ersättningar för skador orsakade av exceptionella översvämning-

ar. Dessutom måste anslaget för reparation av översvämningsskador vid behov preciseras i tilläggsbudgetar efter att de faktiska ekonomiska skadorna blivit klarlagda.

Helsingfors den 19 oktober 2012

Lauri Heikkilä /saf
Pirkko Mattila /saf
Reijo Hongisto /saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Vi Centerledamöter i jord- och skogsbruksutskottet anser att budgetpropositionen för 2013 går stick i stäv med regeringsprogrammet. Om budgeten genomförs enligt förslaget, riskeras den framtida livsmedelsproduktionen i Finland. Det blir svårare att ha kvar arbetstillfällena inom primärproduktion och livsmedelsberedning samtidigt som landets självförsörjning på livsmedel ytterligare försämras. Dessutom blir det omöjligt att genomföra nationella skogsprogrammet och fullgöra åtagandena för att utöka användningen av förnybar energi. Den föreslagna budgeten kommer att leda till att vår samhällsekonomi försvagas och bidra till att riskera statens AAA-kreditbetyg.

Budgetpropositionen slår oskäligt hårt mot jord- och skogsbruksproducenterna. De föreslagna nedskärningarna i de nationella stöden hotar dra ner jordbrukarnas nettoinkomster så lågt att den dagliga försörjningen riskeras. Det ekonomiska krisläget förvärras genom förslag om nedskurna inkomster, höjda skatter och avgifter och försämrade social trygghet för jord- och skogsbruksproducenter. Vi Centerledamöter i utskottet godkänner inte den här diskriminerande budgetpropositionen. Jordbrukarna är den enda befolkningsgrupp vars sociala trygghet regeringen vill skära i. Det värsta är att budgetpropositionen kommer nu när lönsamheten inom jordbruket har försämrats mycket kraftigt på grund av de ökade produktionskostnaderna och låga producentpriserna.

Nationellt stöd

Vi godkänner inte den föreslagna nedskärningen med 44 miljoner euro i det nationella stödet för jordbruk och trädgårdsodling. Utöver nedskärningen med 33 miljoner euro enligt budgetpropositionen tänker regeringen också dra in hälften (11 miljoner euro) av det temporära krisstödet som infördes 2009 inom det nationella

stödet. År 2011 betalades nästan 559 miljoner euro ut i nationellt stöd. Enligt förslaget ska bara 500 miljoner euro betalas ut 2013. Stödet minskar alltså med 59 miljoner euro (- 10,5 procent) på två år. Vi vill påpeka att stödsummorna varierar efter region och produktionsgren, så nettoinkomsterna kan sjunka betydligt mer än 10,5 procent på en del gårdar till följd av nedskärningen. Vi anser att det är en helt ogenomtänkt åtgärd att urholka det temporära nationella krisstödet under den lönsamhetskris som i dag råder på gårdarna. När det här stödet betalades 2010 var det meningen att kompensationen skulle göras under betydligt bättre lönsamhetsförhållanden än vad vi har i dag.

Nedgången i självförsörjningen på livsmedel som inträffat inom loppet av ett år visar att jordbruksproduktionen behöver sporrande och långsiktig politik med tillhörande finansiella resurser för att kunna fortsätta. Vi accepterar inte regeringens val att komma med förslag innan det i detalj undersökts vad nedskärningarna i stöden kommer att innebära för gårdarnas verksamhetsvillkor. Inte heller har de eventuella konsekvenserna för EU:s riktlinjer för stödfinansieringen från och med 2014 klarlagts.

Köande skiften

Vi anser att kölistan över åkerskiften bör avarbetas 2013 så som regeringen tidigare lovat, alltså i samma utsträckning som 2012 (ca 18 000 hektar).

Gårdsbrukets utvecklingsfond

Vi godkänner inte att regeringen slutar skjuta till kapital till jordbrukets utvecklingsfond eller att det anknytande momentet stryks i budgeten. Fondens finansiella resurser räcker för högst två-tre år utan extra budgetfinansiering. Fondens kapital måste säkras och det måste ses till att den fortsatt är det viktigaste finansiella instrumentet för utveckling av jordbrukets struk-

tur. En av de viktigaste frågorna för att utveckla jordbruksnäringen i Finland är att jordbrukets strukturstöd kan tryggas på sikt.

När räntestödet för landsbygdsnäringsar sänks från 4 till 3 procentenheter kommer läget att försvåras ytterligare för jordbrukare som gjort och kommer att göra investeringar.

Social trygghet

Vi godkänner inte de föreslagna nedskärningarna i den sociala tryggheten och pensionsskyddet för jord- och skogsbruksföretagare. Om regeringen genomför sin föreslagna nedskärning i avträdelsestödet kommer anslagen för ändamålet att ha minskat med så mycket som 32 miljoner euro jämfört med bokslutet för 2011. Det står klart att systemet med avträdelsestöd kommer att förlora sin funktion och effekt på grund av de ständiga nedskärningarna. Vi godkänner inte att det här välfungerande systemet skrotas.

Nedskärningarna i avbytarservicen för jordbrukare som kämpar med lönsamhetskrisen bidrar inte till ork i arbetet eller arbetshälsa. Inte heller minskar de brister i djurskötseln som beror på utmattning. Att pensionsförsäkringspremierna för de jordbrukare som har de minsta inkomsterna höjs utan att pensionsskyddet förbättras är ett tecken på att regeringen underskattar och diskriminerar jordbruket.

Landsbygdsrådgivning

Anslagen för utveckling av landsbygdsnäringsar måste bibehållas på en nivå som garanterar tillgång till högkvalitativ och heltäckande rådgivning både regionalt och innehållsligt och möjliggör jordbruksproduktion i hela landet. Vi godkänner inte att regeringen fortsatt vill sänka anslaget för jordbruksrådgivning. Det föreslagna anslaget är en tredjedel mindre än det som användes 2011. Organisationerna som tillhandahåller rådgivning kan inte anpassa sig efter en så här stor sänkning av statsbidraget utan att höja priset på sina tjänster. Till följd av lönsamhetskrisen inom jordbruket kommer jordbrukarna sannolikt att tvingas anlita de allt dyrare rådgivningstjänsterna allt mer sällan, fastän behovet

har ökat i takt med storleken på gårdsbruksenheter.

4H

I regeringens program prioriteras barn- och ungdomspolitikerna och de ungas sysselsättning och arbetslivskompetens. Genom samhällsgaranti för unga erbjuds alla unga en arbets-, praktik-, studie-, verkstads- eller rehabiliteringsplats, lovar regeringen. Programmet tar också upp insatser för att förebygga marginalisering bland unga, miljöfostran för unga, regional jämlikhet och en livskraftig landsbygd. Organisationerna 4H är en stark aktör inom de här prioriterade områdena. Vi godkänner inte den föreslagna minskningen av anslagen för 4H-verksamhet, för det äventyrar möjligheterna för denna viktiga form av ungdomsarbete.

Byaverksamhet

Byaverksamheten spelar en erkänd roll för en fortsatt livskraftig landsbygd enligt de jordbrukspolitiska redogörelser som riksdagen enhälligt har godkänt och de samlade landsbygdspolitiska programmen. Det är motiverat att statsbidraget till byaverksamhet fortsatt ökas successivt enligt tidigare antagna riktlinjer också 2013.

Ägoregleringar

Behovet av ägoregleringar inom jord- och skogsbruket har hela tiden ökat i takt med att gårdsbruksenheter blir allt större. Anslaget för ägoregleringar sänktes för 2012 och regeringen kommer fortfarande inte med något förslag om att höja det till samma nivå som 2011. Den föreslagna höjningen i budgeten för 2013 är verkligt viktig men alldeles för liten.

Återbäring av energiskatter

I sitt program har regeringen beslutat höja jordbrukets och trädgårdsodlingens kostnader med ca 20 miljoner euro genom att avveckla systemet för återbäring av energiskatter till de här sektorerna. Genomförandet av beslutet har skjutits fram, men det är ett stort felsteg att avveckla systemet.

Insamling av kadaver

Statsandelen för insamling av kadaver bör höjas eftersom kostnaderna har ökat markant.

Skogsbruk

Vi anser att staten ska stödja en hållbar virkesproduktion och den vägen långsiktigt bädda för skogsnäringar och investeringar i utveckling av bioekonomi. Men de nuvarande resurserna gör det inte möjligt att nå målen i det enhälligt godkända nationella skogsprogrammet. Vi godkänner inte anslagsnivån i budgetpropositionen, för den är t.ex. i fråga om finansieringen av nationella skogsprogrammet 8,5 miljoner euro för låg. I vår skuggbudget föreslår vi att anslaget för hållbart skogsbruk höjs med 5 miljoner euro.

För energistöd till klenträäd reserveras 18 miljoner euro. Det är osäkert när det nya systemet med energistöd för klenträäd kommer att införas och därför ser vi det som nödvändigt att anslaget också får användas för stöd för tillvaratagande av energivirke enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk.

Rennäringen

Vi anser att behovet av anslag för Renbeteslagsföreningen, försöksverksamheten inom rennäringen plus byggande och underhåll av rengärden längs riksgränserna bör tillgodoses.

Vatten och avlopp

Det krävs omfattande regionala projekt för att få säkra och tillgängliga vatten- och avloppssystem i de olika delarna av landet och under olika förhållanden. De regionala projekten är ofta nödvändiga för att utveckla vatten- och avloppssystemen, men samtidigt är de ofta så stora i jämförelse med deltagarnas omsättning att det är omöjligt att genomföra dem utan statligt stöd som täcker en del av projektkostnaderna. Regeringen föreslår att anslagen för projekten skärs ner med närapå 50 procent. Vi anser att det före-

slagna anslaget på 10 079 000 euro är undermåligt och framhåller att en del av medlen på momentet är avsedda för vattendragsprojekt och skydd mot översvämningar. Skadorna efter de rikliga regnen i år visar hur viktigt det är med skydd mot översvämningar. Med tanke på de brister som uppdagats i skyddet mot översvämningar anser vi att det föreslagna anslaget är underdimensionerat. Därför föreslår vi 5 miljoner euro till på momentet för vatten och avlopp och skydd mot översvämningar.

Ersättningar för skördeskador

Vi kräver att det reserveras tillräckligt med pengar för ersättningar för skördeskador och att ersättningarna genast betalas ut när skadorna är klarlagda. Skördeskador måste ersättas till fullt belopp oavsett produktionsgren, framför allt i de fall där myndigheterna beslutat släppa ut vatten på oskördade åkrar för att undvika andra skador. Jordbrukarna kan inte bereda sig på sådana här situationer och de kan inte förväntas axla statens ekonomiska ansvar för skydd mot översvämningar i tätorter. Regeringen bör också skyndsamt utreda hur staten kan bidra med resurser för att lösa det akuta ekonomiska problemet till följd av de omfattande skördeskadorna på gårdarna.

Avvikande mening

Vi anser följaktligen

att finansutskottet i sitt beslut om betänkandet ska beakta synpunkterna i denna avvikande mening, dvs. att de anslag som anvisas jord- och skogsbrukets huvudtitel i budgetpropositionen för 2013 inte gör det möjligt att genomföra regeringens program eller säkerställer möjligheterna till tillväxt inom gröna näringar utan i stället riskerar den finländska livsmedelsproduktionens framtid.

Helsingfors den 19 oktober 2012

Lasse Hautala /cent
Anne Kalmari /cent

Timo V. Korhonen /cent
Jari Leppä /cent